אין עליו קורט דם מותר אמר רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו אבל מלחו אסור אימא מלחו א) העברתו: רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג א"ל אביי ב) הלכה מכלל דפליגי א"ל מאי נפקא לך מינה א"ל ג) גמרא גמור וזמורתא תהא: בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר: מאן תנא אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן דלא כרבי ד) אלעזר דאי כרבי אלעזר האמר ה) א סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים: והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת עבודת כוכבים מני רבי יהודה בן בתירא היא דתניא ו) רבי יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת עבודת כוכבים שמטמא באהל שנאמר 1 ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל ב אף תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל: ההולכין לתרפות אסורין לשאת ולתת עמהם: אמר שמואל ג עובד כוכבים ההולך לתרפות בהליכה אסור דאזיל ומודי קמי עבודת כוכבים בחזרה מותר מאי דהוה הוה ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר דלמא הדר ביה ולא אזיל בחזרה אסור כיון דאביק

אין עליו קורט דם. אחר הפשטו אירע בו כך ולא לעבודת כוכבים: **מכלל דפליגי.** מיבעיא קבעי לה מיניה מי פליגי רבנן עליה אי לא: **ומאי נפקא לך מינה.** בין חלוקין בין לא חלוקין הלכה כמותו: **א"ל גמרא גמור וזמורתא תהא.** בתמיה. אביי תלמידו של רב יוסף וקא"ל אתה מלמדנו לומר הלכה כמותו ותהא כזמר בעלמא דאי אין חולקין הלכה למה לי: ז) **בשר הנכנס לעבודת כוכבים.** שהעובד כוכבים רוצה להכניסו מותר בהנאה אם נזהר ישראל ליטלו עם כניסתו קודם שיקריבו אותו: ח) **לתרפות.** לבקש טעותן למקום אחר: **מאן תנא.** דבשר העובד כוכבים מותר בהנאה: ר"א בשחיטת חולין בהשוחט (דף לח:): **סתם מחשבת וכו'.** וכי שחטה עבדה לעבודת כוכבים בשחיטתו ונאסרה דשחיטתה היא תקרובתה: **מה מת מטמא באהל כו'.** ומינה מה מת אסור בהנאה כדגמרינן בסנהדרין (דף מז:) ותמת שם מרים ט) שם שם מעגלה ערופה י) אף תקרובת עבודת כוכבים אסורה בהנאה: ה"ג **אמר שמואל עובד כוכבים ההולך לתרפות בהליכה אסור דאזיל ומודי בחזרה מותר מאי דהוה הוה ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר דלמא הדר ביה ולא אזיל בחזרה אסור כיון דאביק בה הדר אזיל והתניא וכו':**

הלכה כרשב"ג.° להני אמוראי לית להו כללא דכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו מדאיצטריך למיפסק כוותיה: כ) **עובד** כוכבים ההולך לתרפות. תנינא במתניתין והפסיק באמצע ל) הדברים (א) בהנאה משום דדמי לבשר הנכנס: **דלא** כר' **אלעזר.** תימה לעיל (דף כט:) גבי עורות לבובין דמשמע הא שאין לבובין (ב) אין נשחטין לעבודת כוכבים וכן לקמן גבי גבינות אפי' אינס מבית אונייקי הס אסורים לר"א דכולהו בסתמא נשחטין לעבודת כוכבים וא"כ תנא בית אונייקי דלא כר"א וי"ל דר"א נמי שרי שאר עורות ושאר גבינות דלא אמרינן סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים אלא דרך שחיטה אבל דרך חניקה ונחירה לא והכא גבי בשר הנכנס דייק שפיר שאין דרכן להכניס בשר לעבודת כוכבים אלא מבהמה שחוטה: **והיוצא** אסור א"א דליכא תקרוב' עבודת כוכבים ור' יהודה בן בתירא היא. הכא משמע דרבנן לא מקשו תקרובת עבודת כוכבים למת וכן משמע בפ"ק דחולין (דף יג: ושם ד"ה תקרובת) דקאמר ויש לך אחרת שמטמאה במשא ואינה מטמאה באהל ולא כרבי יהודה בן בתירא והקשה ר"ת דלעיל (כט:) כי מבעיא ליה יי"נ מנלן קאמר וזבח גופיה מנלן ומקיש למתים ולא קאמר מ) נמי ר"י בן בתירא אלמא ליכא מאן דפליג ועוד קשה דכי דייק הכא בשר הנכנס מותר דלא כר"א ומאי קאמר דלמא לעולם אימא לך דאתיא כר"א וכרבנן דרבי יהודה ס"ל דלית להו הך היקשא ואין סברא לדחות דסמיך אסיפא דאתיא כרבי יהודה בן בתירא דכל זה היה לו לפרש ומפר"ת דתקרובת שהוא כעין פנים כגון זביחה קטור ונסוך מודו רבנן דילפינן ממת וניחא לעיל גבי יין נסך אבל תקרובת שאינה כעין פנים פליגי ולפיכך אוקי הך דהכא בשר היוצא כרבי יהודה דבחתיכה של בשר שאינו זבוח לפני עבודת כוכבים איירי אלא שמביאה דורון וניחא דקתני מפני שהוא כזבחי מתים ולא קתני זבחי דמשמע זבח ממש ור"י פי' דלענין איסור אכילה והנאה דמשתעי קרא לא פליגי דכל תקרובת עבודת כוכבים אסור בהנאה מדאתקיש למת כי פליגי לענין טומאה דר' יהודה מקיש למת אף לענין טומאה וכן משמע נ) (דבכל דוכתא שביק) ר' יהודה בן בתירא איסור וקנקיט טומאה והכא דייק שפיר כיון דתנא בשר היוצא אסור למה לי למהדר ומתני מפני שהוא כזבחי מתים אלא לומר לך אסור ומטמא וטעמא כדפרי' דלא אפשר דליכא תקרובת ומני ר' יהודה בן בתירא ותשובות על פר"ת יש להאריך הרבה בפ"ק דחולין (דף יג: ושם): **ההולך** לתרפות. פי' הר"ר שמעיה מקום טנופות כמו בית התורפה ס) ובירושלמי פי' לשון תרפים: ע) **ישראל** ההולך ליריד של עובדי כוכבים.° פי' בפ"ק (לעיל דף יג:): **כך** היא גירסת הספרים וגירסת רש"י ת"ר נודות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורין. וכן נמי איתא לקמן (דף לג.) גבי קנקנים קנקנים של עובדי כוכבים גרודים חדשים מותרים ישנים ומזופפין אסורים ופרש"י וז"ל גרודים שלא נזפתו מעולם והם חדשים מותרים דכניסת יין זמן מועט לא בלע עור ודוקא נודות אבל כלי חרס בלע לאלתר ישנים ומזופפין כלומר ישנים או מזופפין אסורים ישנים איידי דכנוס בו יין נסך זמן מרובה בלע עור ומזופפין אפי' בחדא זימנא בלע זפת ליין עכ"ל משמע מתוך פירושו שמחלק בין חדשים לחדשים דנודות לחדשים דקנקנים דלחדשים דנודות קרי אף כשנתן בהם יין ככר אך לא זמן מרובה וחדשים דקנקנים לא קרי אלא כשלא נתן בהם יין כלל ופי' הטעם משום דחרס בלע לאלתר ואפי' בפעם ראשונה וכן פי' בסמוך ה"מ נודות היינו זיקי שהם של עור אבל קנקנים של חרס (ג) בלעי טובא ונראה כי כשהתיר בנודות חדשים התיר אע"פ שכבר נתן בהן יין אלמא סבירא דלא מכניסן לקיום דאילו במכניסן אפי' בפעם אחת גזרו אף באינס זפותין וכן משמע בפ"ב (לקמן עד:) הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים פ) (ר"מ) מתיר בנגוב וחכמים אוסרים ומודה פ) (ר"מ) בקנקנים שהם אסורים אף בנגוב ומה בין זה לזה אלו הקנקנים מכניסן לקיום אלו גת ומחץ ומשפך אין מכניסן לקיום והתם איירי באינס זפותין מדקתני סיפא דברייתא דגת ואם היו מזופפין אסורים משמע דרישא באינס זפותין איירי וקאמר התם רבא כי הוה מסדר גולפי פי' חביות ריקניות והם של חרס סחיף להו אפומייהו וחתים להו אבירלייהו מ"ט כל דבר שמכניסו לקיום לפי שעה גזרו בהן רבנן ולשון לפי שעה משמע אפילו בפעם אחת הלכך קנקנים שמכניסן לקיום אין להתיר בחדשים כ"א בלא נתן יין כלל ולפי שיטתו שאוסר בנודות שאין מכניסן לקיום ישנים אף בלא זפת ואע"ג דלא בלעי כולי האי אם כן כלי העובדי כוכבים אף של כסף ושל עץ אינם מותרים אם לא בהגעלה ועירוי וגם יוסט"ש וקנא"ש של עץ אף שלנו כיון שהם זפותין יאסרו אם נתן בהם יין שעה אחת או אפילו נגע בהם ויין טופח עליהם כך הלעה של שיטת הקונט' והרבה תמיהות יש חדא דלשון שני הברייתות של קנקנים ושל נודות שוין ואין פי' שוה דבנודות מיקרו חדשים אף בשכבר נתן בהם יין ובקנקנים מפרש חדשים שלא נתן בהם יין כלל וע"ק שנתן דבריו לשיעורין ולא פירש לגבי נודות בכמה פעמים מיקרו ישנים וע"ק דלשון גרודים משמע שהיה בהן כבר זפת וגרדן ועוד תימה דמעשים בכל יום דכלי העובדי כוכבים של כסף שנהגו העולם לשכשכן במים להתירן בלא הגעלה ועירוי וע"ק דגם מתוך שמעתין משמע דדבר שאין מכניסן לקיום אם אינם זפותין אפי' ישנים משכשכן במים ודי בכך דהנהו כוזי דפומבדיתא דאנסו בי פרזק רופילא ורמא בהו חמרא וקאמר כל דבר שאין מכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואין סברא לומר שלא הניח בו העובד כוכבים יין אלא פעם אחת ועוד קשיא מה שפי' אבל קנקנים שהם של חרס בלעי טובא דלא היה לו לתלות טעמו בזה אלא במה שמכניסן לקיום וכשתלה טעם דבריו בבליעה משמע דחרס אף אם אין מכניסן לקיום אסור ולקמן בפ"ב גבי ההיא דגולפי משמע דמותר מדקאמר כל דבר שמכניסו לקיום גזרו רבנן לפי שעה אטו זמן מרובה משמע הא דבר שאין מכניסו לקיום לא גזרו אף לזמן מרובה ועוד תימה דהא מעשים בכל יום בכלי חרס שלנו שאין מכניסין לקיום שנתן בהם ישראל יין הרבה וכשנוגע בהם עובד כוכבים אין עושין בו רק שכשוך לבד ופי' הר"ר אליהו בן הר"ר יהודה לייש"ב גירסת הספרים דודאי נודות וקנקנים שניהם מכניסן לקיום וה"פ נודות העובדי כוכבים חדשים שלא נתן בהם יין כלל דמאחר שהם גרודים שלא זפתן מעולם אי רמא בהו עובד כוכבים חמרא מידע ידיע אבל זפותים או שנזפתו ונשר זפתן אף חדשים אסורים כי שמא בשעת זפיתה או אחר זפיתה נתן בהם העובד כוכבים יין ולא ידיע ישנים פי' שנתן בהם יין אפי' חדא זימנא אסורים דכל דבר שמכניסו לקיום אסור לפי שעה וכן בקנקנים ועתה אין שום חילוק בין נודות לקנקנים והא דלא עריב ותני להו משום דסוף הברייתות מתחלק זה מזה דגבי נודות קתני עובד כוכבים רבנן ועבדן וגבי קנקנים תני עובד כוכבים נותן לתוכן יין כו' ובסמוך ה"פ ה"מ נודות אע"ג דמכניסן לקיום סגי להו בעירוי משום דלא בלעי אבל קנקנים של חרס בלעי טפי ולפי זה יש להתיר הקנא"ש והיוסט"ש אע"פ שהם זפותין דכיון שאין מכניסן לקיום והשתא ניחא כל מה שהקשינו לפרש"י רק לשון גרודים אכן רבינו תם הקשה לו מן ההלכות גדולות שפירשו הני מילי נודות שאין מכניסן לקיום אבל קנקנים שמכניסן לקיום לא ולפי זה אין להתיר הקנא"ש זפותות אף על פי שאין מכניסן לקיום דומיא דנודות לכך נראה לרבינו תם דגרס בשמעתין כדגרסינן בתוספתא (פ"ה) דמחלקת בין נודות לקנקנים וזה היא הלעה ופי' נודות העובדי כוכבים גרודים מותרין חדשים זפותים אסורים פירוש גרודים שאין בהן זפת מותרין ואפי' ישנים דכיון שאין מכניסן לקיום משכשכן במים ומותרים ואפי' היה בהם זפת אלא
שנקלף

עין משפט
נר מצוה

צא א מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה ד:

צב ב מיי' פ"ו מהלכות אבות הטומאה הל"א [והל"ז]:

צג ג מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הל' [יז] יח סמג לאוין מה טור ש"ע י"ד סימן קמח סעיף יא:

רבינו חננאל

כמין ארובה יש עליו קורט [דם אסור אין עליו קורט] דם מותר והני מילי בשלא מלחו אבל מלחו א) המלח הוא שיעביר הדם. רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך (כשר) [מותר] כיצד הוא עושה קורע כנגד לבה עד שהיא בחיים נמלל ונעגל לאחר שחיטה הקרע נמשך והלכתא כרשב"ג ואע"ג דלית מאן דפליג עליה: בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר. אוקימנא דלא כרבי אליעזר דאמר בשחיטת חולין סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים: והבשר היוצא מעבודת כוכבים אסור שהוא כזבחי מתים אי אפשר דליכא תקרובת ומתני' רבי יהודה בן בתירא דתני מנין לתקרובת עבודת כוכבים שמטמא באהל שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים מטמא באהל: **ירושלמי** והיוצא אסור כשהכניסו לפנים מן הקנקלין אבל לא הכניסו לפנים מן הקנקלין אף היוצא מותר בד"א בעבודת כוכבים שיש לה קנקלין אבל אם אין לה קנקלין כל בית עבודת כוכבים נידון משום קנקלין פי' קנקלין חדרים וחדרי חדרים: **ההולכין** לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין: **ירושלמי** ההולכין בתרפות בהליכה מותר ר' יוחנן אמר ב) מוליכין עבודת כוכבים גדולה אצל עבודת כוכבים קטנה אית תנא תני תרפות מלשון תרפים ואית תנא תני ג) תרפות מלשון תרבות אנשים חטאים ומלשון תריבם כלומר המטילין מריבה: אמר שמואל עובד כוכבים ההולך לתרפות בהליכה אסור בחזירה מותר.

א) נראה דצ"ל אבל מלחו אסור דחיישינן דהמלח הוא שהעביר הדם.

ב) לפנינו בירושלמי הגי' ר"ח בש"ר יוחנן תוריבס מוליכין עבודת כוכבים גדולה וכו'.

ג) נראה דצ"ל תוריבס וכ"מ בירושלמי שם וע"ש במפרש.

מסורת הש"ס

א) העבירו. יעב"ץ, ב) [שבת קו: וש"נ], ג) שבת קו: קיג. ביצה כד. [עירובין ס.], ד) [בכל מקומות איתא רבי אליעזר], ה) [חולין יג. לח: קטז: גיטין מה:], ו) חולין יג: [לקמן מח:], ז) [שייך במשנה דלעיל כט:], ח) [כבר פרש"י לעיל במשנה], ט) [במדבר כ], י) [דברים כא], כ) [שייך לעיל כט: במשנה], ל) הדברים האסורין בהנאה כצ"ל ר"מ, מ) [צ"ל מני], נ) [צ"ל דשביק], ס) [וכ"פ הערוך ערך תרף ב'], ע) [שייך לדף לג.], פ) [צ"ל רבי],

תורה אור השלם

1. וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: תהלים קו כח

גליון הש"ס

תוספות ד"ה הלכה. להני אמוראי. עי' תשובת הרשב"א סימן מ: ד"ה ישראל. פי' בפ"ק. בדף יב ע"ב ד"ה אבל בדף יג ע"א ד"ה מעות:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עובד כוכבים וכו' באמצע הדברים בדברי' שאיסורן איסור הנאה משום: (ב) ד"ה דלא וכו' הא שאין לבובין אינן אסורין בהנאה דלא כר"א דלר"א אפילו שאינן לבובין נמי נשחטין לעבודת כוכבי': (ג) ד"ה כך היא וכו' של חרס הן ובלעי וכו' סבירא ליה דלא מכניסן:

מוסף רש"י

מאי נפקא לך מינה. כל שכן כיון דלא פליגי עליה הלכתא כוותיה (שבת קו:). גמרא גמור זמורתא תהא. אומר השמועה בזמירה בעלמא בלא צורך (שם). משל שוטים הוא כמו (ב"מ מ:) זבון וזבין תגרי איקרי, כך גמרא גמור, אומר לתלמיד שוטה למוד הן אמת הן שבוש ויהא לך לזמר ושיר (ביצה כד.).

דאביק בה מהדר הדר אזיל והתניא ישראל ההולך לתרפות בין בהליכה בין בחזרה אסור אמר רב אשי כי תניא ההיא [א]בישראל מומר דודאי אזיל ת"ר [ב]עובד כוכבים ההולך ליריד בין בהליכה בין בחזרה מותר [ג]ישראל ההולך ליריד בהליכה מותר (א)בחזרה אסור מאי שנא ישראל דבחזרה אסור דאמרי עבודת כוכבים זבין דמי עבודת כוכבים איכא בהדיה עובד כוכבים נמי נימא עבודת כוכבים זבין דמי עבודת כוכבים איכא בהדיה אלא [ב]עובד כוכבים אמרינן גלימא זבין חמרא זבין ישראל נמי נימא אימור גלימא זבין חמרא זבין אי איתא דה"ל הכא הוה מזבין ליה: והבאין מותרין: ארשב"ל [ד]לא שנו אלא שאין קשורין זה בזה אבל קשורין זה בזה אסורין אימא דעתו לחזור: נודות העובדי כוכבים וקנקניהם: ת"ר [ג][ה]נודות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים ריבבן ועיבדן ונתן לתוכן יין וישראל עומד על גביו אינו חושש וכי מאחר דעובד כוכבים נותן לתוכן יין כי ישראל עומד [על] גביו מאי הוי אמר רב פפא ה"ק עובד כוכבים ריבבן ועיבדן וישראל נותן לתוכן יין וישראל אחר עומד על גביו ואינו חושש ומאחר דישראל נותן לתוכן יין ישראל אחר עומד על גביו למה לי דלמא אגב טירדיה מנסך ולאו אדעתיה רב זביד אמר לעולם כדקאמרת מעיקרא והכא בעידנא דקא שדי ליה נעשה כזורק מים לטיט אמר רב פפי ש"מ מדרב זביד האי עובד כוכבים דשדא חמרא לבי מילחי דישראל שרי מתקיף לה רב אשי מי דמי התם קאזיל לאיבוד הכא לא קאזיל לאיבוד בר עדי טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמרא ואהדרינהו ניהליה אתא שאיל בי מדרשא א"ל רבי ירמיה כך הורה רבי אמי [ו]הלכה למעשה ממלאן מים שלשה ימים ומערן ואמר רבא [ז]צריך לערן מעת לעת סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא כי אתא רבין א"ר שמעון בן לקיש [ח]אחד שלנו ואחד שלהם סבר רב אחא בריה דרבא (א) קמיה דרב אשי למימר הני מילי נודות אבל קנקנים לא אמר ליה רב אשי [ט]לא שנא נודות ולא שנא קנקנים ת"ר [ג]קנקנים של עובדי כוכבים חדשים גרודים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים [י]עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומורייס ואינו חושש איבעיא להו לכתחלה

אביק. לשון עניבה היא בכל התלמוד: **יריד.** שוק של עבודת כוכבים מיהו עובד כוכבים כי אזיל לסחורה הוא דאזיל: **עבודת כוכבים זבין.** מכר לגמים בשוק: **אם איתא דהוה ליה.** להאי ישראל גלימא או חמרא: **הכא.** לדידן הוה מזבין ליה: **קשורין.** שחוזרין חבורה חבורה יחד ולא בד בבד: **נודות.** של עור. קנקנים של חרס. כל המשנה פירשתי למעלה [כט:]: **גרודים** גרס בדל"ת כמו (איוב ב) להתגרד בו. שאין בהן זפת והן חדשין מותרין דבכניסת יין זמן מועט לא בלע עור. ונודות דוקא אבל כלי חרס בלע לאלתר: **ישנים ומזופפין.** כלומר או ישנים או מזופפין אסורין. ישנים איידי דכניס בהן יין נסך זמן מרובה בלע עור ומזופפין אפילו בחדא זימנא בלע זפת ליין: **עובד כוכבים ריבבן** ברי"ש כמו רבב. כלומר התיך הזפת לתוכן: **ונתן לתוכן יין.** כן דרכם בעוד שהזפת חם נותנין יין ליטול טעם מרירתו של זפת: **אגב טירדיה.** דישראל זה שעסוק בנתינת יין לתקן הנוד: **מנסך.** ליה עובד כוכבים: **ולאו אדעתיה.** דישראל להבין: **כזורק מים לטיט.** שאותו יין הולך לאבוד בזפת ובטל טעמו כמים הניתנין בטיט שכלין מאליהן כשמתייבש הטיט הרי הן כאילו לא היו אף יין זה כלה בליחלוחית הזפת וכשמתייבש הזפת כלה מאליו ושוב אינו פולט: **לבי מלחי.** בכלי מלא מלח שהיין נבלע וכלה במלח: **הכא לא אזיל לאיבוד.** שנתן טעם במלח לעולם ואינו מתייבש: **מעת לעת.** בכל ג' ימים מערן מעת לעת ונותן אחרים: **הני מילי דידן.** כגון הני זיקי דרב יצחק שנבלע בהן יין כשר תחלה ולא בלעי מיין נסך כ"כ אבל דידהו שנבלע בהן יין נסך מתחלתן לא סגי בהכי: **נודות.** (ב) הני זיקין של עור הן: **אבל קנקנים.** של חרס הן ובלעי טובא לא סגי להו בהכי: **גרודים.** שלא נזפפו מעולם קרי גרודים: **ישנים ומזופפים.** או ישנים או מזופפין: **עובד כוכבים נותן כו'.** כלומר נתן לתוכן עובד כוכבים יין ישראל נותן לתוכן שלשה ימים מים ומערן מעת לעת כדאמרינן ומותרין: **עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מורייס.** מיד אע"פ שלא מילאהו מים לפי שהציר ומורייס שורפין את היין הנבלע ומכלין אותו:

שנקלף דיין בשכשוך סגי כדמוכח בפ' אחרון (לקמן דף עד:) דפריך מההוא דאע"פ שנקלף הזפת אסורה לההיא דגת ומחץ שאינם זפותין ויין שבשם בשעת זפיתה אינו אלא כזורק מים לטיט חדשים זפותים אסורים פי' חדשים שדומה שלא היה בהם יין מעולם אפ"ה אסורים שמאחר שהם זפותים דלמא רמא בהו עובד כוכבים חמרא ולא ידיע והזפת מבליע ואע"פ שאין מכניסן לקיום צריכין עירוי מפני שהזפת מבליע אף בפעם אחת ומסייע בה עובד כוכבים ריבבן ועבדן כו' ובברייתא אחרת תניא קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין פי' חדשים מותרין (ג) פי' דודאי עובד כוכבים לא נתן בהם יין מעולם כי מאחר שאינם זפותין אילו נתן בהם יין מינכר ישנים זפותין (ד) נמי אסורין ואפילו נראין חדשים כי שמא נתן בהן העובד כוכבים יין ואינו ניכר ישנים אפי' לא נתן בו אלא פעם אחת אסורין מפני שמכניסו לקיום ולפי שיטת ר"ת יש לאסור קנא"ש וישטא"ש שלנו הזפופות במגע עובד כוכבים וצריך להגעיל אותם או לעשות בהם עירוי ואע"פ שאין מכניסן לקיום כדין נודות זפותות וכן אם קנה אותם חדשים זפותים מן העובד כוכבים הכל כדין נודות וקשה ממנהג העולם שנהגו בכ"מ לקנות חדשים מן העובדי כוכבים ואין עושין בהן לא עירוי ולא הגעלה ור"י היה מפרש ליישב המנהג דדוקא בימיהם שהיו רגילים להטיל בהם יין בשעת זפיתה יש לאסור דנהי דיין בשעת זפיתה אינו אלא כזורק מים לטיט כדפרישית גבי נודות יש לחוש שמא אחרי כן הטיל שם יין ולא ידיע אבל עתה שאינן רגילין להטיל בהם יין בשעת זפיתה אם נתן בהם יין אחר זפיתה היה ניכר ומ"מ שלנו שנגע העובד כוכבים במשקה טופח לא מצינו היתר ור"ת עצמו חזר בו בסוף והתחיל להתיר אף שלנו במגע עובד כוכבים בשכשוך בעלמא והראה טעם משום דאיכא תרתי לטיבותא (ה) דהא שהן של עץ ולא נבלע בהם היין כ"כ ע"י זפת ולא דמי לנודות שהן של עור ורך הוא לבלוע יותר ע"י זפיתה ועוד כי אינם טרודות כ"כ ביין ולא דמי לכלי הגת ומחץ ומשפך דלקמן שהיין נבלע בהם ע"י זפיתה לפי שהן טרודות ביין וכתב ר' ברוך כי אעפ"כ לא היה עושה מעשה לכתחלה להתירן בשכשוך אבל בדיעבד אם נתנו בהם יין אחר מגע העובד כוכבים לא היה אוסר: בסיומא דברייתא דקנקנים תניא בתוספתא ושכנס בהם עובד כוכבים מים ישראל מותר להכניס לתוכם יין ושכנס בה עובד כוכבים יין ישראל ממלא אות' מים ג' ימים מעת לעת וכונס לתוכה יין ואינו חושש ושכנס בה עובד כוכבים יין וישראל ציר ומורייס מותר להכניס לתוכה יין ועלה בעי תלמודא לכתחלה או דיעבד פי' מה שאומר וישראל ציר או מורייס רוצה לומר דלכתחלה יתננו שם כמו שכר או דוקא דיעבד ומיהו אף בדיעבד יתן יין אחריו דציר שורף וניחא דפשיטא ליה לתלמודא בסמוך ציר שורף אור לא כ"ש אבל לגירסת הספרים דגרסי עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מורייס קשה מאי קבעי פשיטא דלכתחלה קאמר דהא קתני בהדיא נותן ועוד קשה מנא ליה לתלמודא דציר שורף (ד) ליין שמותר ליכנס בו יין אחריו: **עובד כוכבים ריבבן.** ובתוספתא גרים רידבן ונראה דריבבן ורידבן הכל אחד וה"ג במסכת שבת פרק אלו קשרים (דף קיד.) כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה ואמרי לה רבד: **האי עובד כוכבים דשדא חמרא לבי מילחי.** פ"ה בכלי מלא מלח וקשה דמה ענין זה לגבי זורק מים לטיט הרי טעמו ניכר במלח ומאי סלקא דעתיה דרב פפי לכך פר"ת לבי מילחי מקום עשיית המלח וקאמר רב (זביד) [פפין] דאע"פ שהעובד כוכבים משליך שם יין המלח מותר מפני שהאור שורפו וכלה שם כזורק מים לטיט כי גם טעם היין אינו ניכר בו ורב אשי פריך דמ"מ לא אזיל לאבוד כמו נודות דזוהמת העור מבטלת היין ואומר ר"ת כי האי אתקפתא דרב אשי אינה אלא דחויא בעלמא כלומר דמדרב זביד לא תשמע (ו) אלא מכל מקום הלכה כרב פפי ומתוך כך התירו המלח אף על פי שרגילים שמשימים עליו דם בשעת רתיחה ללבנו:

מסורת הש"ס

א) [עי' תוספות לעיל יב: ד"ה אבל ועיין היטב תוספות לעיל יג. ד"ה מעות], ב) [עי' תוספות לעיל יב. ד"ה דכוותה], ג) [תוספתא פ"ה ה"ד], ד) לענין שמותר להכניס כל"ל ר"מ,

הגהות הב"ח

(א) גמ' בריה דרבא למימר קמיה דרב אשי הני מילי: (ב) רש"י ד"ה נודות היינו זיקי ושל עור הס"ד: (ג) תום' ד"ה (בדף הקודם) כך כו' פי' חדשים מותרין דודאי כל"ל ותיבת פי' נמחק: (ד) בא"ד ישנים זפותין פי' זפותין נמי אסורין ואפי': (ה) בא"ד תרתי לטיבותא חדא שהן של עץ: (ו) ד"ה האי וכו' לא תשמע אבל מ"מ הלכה:

רבינו חננאל

א) ישראל ההולך לתרפות בין בהליכה בין בחזירה אסור: **ת"ר** עובד כוכבים ההולך ליריד ב) בהליכה מותר דלמא הדר ביה בחזירה אסור ומקשינן אמאי בחזירה אסור דאמרינן דלמא עבודת כוכבים זבין ומעותיו דמי עבודת כוכבים נינהו עובד כוכבים נמי נימא הכי. ופרקינן עובד כוכבים דלא אפשר ליה דלא למיזל ליריד אגב אורחיה שקל גלימא ותרנוגא דאית ליה בידיה ומזבין ומעות שבידו דמי סחורה נינהו. אבל ישראל אילו הוה ליה סחורה הכא הוה מזבן ליה. אלא לא אזיל ליריד אלא למזבן עבודת כוכבים דלא משכח לזבונא הכא: **ירושלמי** א"ר מנא צריכין אנן למיחש מה דברייתא חששין אסיר למיתן פריטי גו פומא פיתתא תותי בי שיחיא תבשילא תותי ערסא ממצע סכינא גו אתרוגא או גו פוגלא: **א"ר** יוסי בר אבין כל זיעת האדם סם המות חוץ מזיעת הפנים בשבת בסוף פ' כל כתבי הקדש (דף קכא) א"ר אבא בר כהנא רבי חנינא התיר לבית רבי לשתות יין הבא בקרונות של עובדי כוכבים בחותם אחד ולא ידענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר דמתיר בחותם אחד אי משום אימתא דבי נשיאה: **פיסקא** נודות העובדי כוכבים וקנקניהם ויין ישראל כנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר"מ וחכ"א אין איסורן איסור הנאה: **ת"ר** נודות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרין מזופפין אסורין עובד כוכבים ריבבן ועיבדן נותן לתוכן

א) נראה דחסר כאן וצ"ל ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר ובחזירה אסור וישראל מומר בין בהליכה ובין בחזרה אסור. ב) נראה דצ"ל בהליכה אסור ובחזרה מותר [וכ"ה הגי' ברי"ף ז"ל] ישראל ההולך ליריד בהליכה מותר דלמא הדר ביה וכו'.

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פי"ט מהל' עבודת כוכבים הל' יח סמג לאוין מה טור ש"ע י"ד סי' קמח סי"א:

צה ב ג מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סימן קמט סעיף ה [ובהגה]:

צו ד מיי' שם הלכה יז וסמג שם טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף יא:

צז ה מיי' פי"א מהלכות מאכלות אסורות הל' יז סמג לאוין קמח טור ש"ע י"ד סימן קלה סעיף א וע"ש ויש כאן גרסאות מתחלפות:

צח ו ז ח ט מיי' שם הלכה טו סמג שם טור ש"ע שם סעיף א וסעיף ד [וסעיף יב]:

צט י מיי' שם הל' טז וסמג שם טוש"ע י"ד סימן קלו סעיף ד:

רבינו חננאל (המשך)

יין כו'. אוקימנא ביין שנותן בנוד למתקו דקא אזיל לאיבוד שנעשה כנותן מים לטיט ופירש בירושלמי אין עובד כוכבים עשוי לנסך ע"ג דבר מיאוס. אבל עובד כוכבים דשדי יין בי מילחי דישראל אסיר. סוגיא דשמעתא הנודות והקנקנים לא שנא דידן ונתנו בהם עובדי כוכבים יין ולא שנא דידהו הורה ר' אמי הלכה למעשה ממלאן ג' ימים ומערן. ואמר רבא צריך לערן כל מעת לעת: **ת"ר** קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן מים ישראל נותן לתוכן יין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מורייס ואינו חושש.

לכתחלה או דיעבד ת"ש דתני רב זביד בר אושעיא הלוקח קנקנים מן העובדי כוכבים חדשים נותן לתוכן יין [א]ישנים נותן לתוכן ציר ומוריים לכתחלה בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מרבי אמי החזירן לכבשן האש ונתלבנו מהו א"ל ציר שורף אור לא כ"ש אתמר נמי א"ר יוחנן ואמרי לה אמר ר' אסי א"ר יוחנן [ב]קנקנים של עובדי כוכבים שהחזירן לכבשן האש כיון שנשרה זיפתן מהן מותרין אמר רב אשי [ג]לא תימא עד דנתרן אלא אפי' רפאי מירפא אע"ג דלא נתר קינסא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי [ד]והלכתא כמאן דאסר איבעיא להו מהו ליתן לתוכו שכר רב נחמן ורב יהודה אסרי ורבא [ה]שרי רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא ביה שכרא אזל רמא ביה חמרא ואפילו הכי לא חש לה למילתא אמר אקראי בעלמא הוא רב יצחק בר ביסנא הוה ליה הנהו מאני דפקוסנא מלינהו מיא אנחינהו בשימשא פקעו א"ל רבי אבא אסרתינהו עלך איסורא דלעולם אימור דאמור רבנן ממלינהו מיא אנוחי בשימשא מי אמור א"ר יוסנא א"ר אמי [ו]כלי נתר אין לו טהרה עולמית מאי כלי נתר א"ר יוסי בר אבין [ז]כלי מחפורת של צריף דבי פרזק רופילא אנס הני כובי מפומבדיתא רמא בהו חמרא אהדרינהו ניהלייהו אתו שיילוהו לרב יהודה אמר [ח]דבר שאין מכניסו לקיום הוא משכשכן במים והן מותרין אמר רב עוירא [ט]הני חצבי שחימי דארמאי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין אמר רב פפי [י]הני א)פתוותא דבי מיכסי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין כסי רב אסי אסר ורב אשי שרי אי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם שני איכא דאמרי פעם ראשון ושני כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם ג' [כ]והלכתא פעם ראשון ושני אסור ג' מותר ב)א"ר זביד [ל]האי מאני דקוניא חיורא ואוכמא שרי ירוקא אסור משום דמיצריף ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי ג)דרש מרימר קוניא בין אוכמא בין חיורא בין ירוקא שרי מאי שנא מחמץ בפסח דבעו מיניה ממרימר הני מאני דקוניא מהו לאשתמושי בהו בפיסחא ירוקא לא תיבעי לך דמצרפי ובלעי ואסירי כי תיבעי לך חיורי ואוכמי מאי כי אית בהו קרטופני לא תיבעי לך דודאי בלעי ואסירי כי תיבעי לך דשיעי מאי [מ]אמר להו

לכתחלה או דיעבד. אציר ומוריים קאי: כל קנקנים מחרס נינהו: **קינסא.** הכניס קיסמין דולקין לתוך הקנקן עד שנשרה זפתו: **והלכתא כמאן דאסר.** ולא דמי להחזירן בכבשן דהתם כיון שהסיקן מבחוץ עד שנשרה זפתן כבר נתלבן החרס אבל הכא כיון שהכניס האור מיד זפתו נושר. ומהכא שמעינן דהני חביות או קנקנים לפי שמכניסן לקיום לא סגי בהכשר דפנים בין לשרפן בין לתת לתוכן מים חמין מלאסיר בקינסא דהיינו באור עצמו כ"ש במה שהוחם ממנו אבל אם אפשר לשרפן מבחוץ שרי לפיכך צריך לערן מעת לעת או להשהותם עד שנים עשר חדש: **לא חש למילתא.** למגזר שכרא אטו חמרא דשכרא מבטל ליה לטעמיה דחמרא: **דפקוסנא.** של לפיעי בקר ונתן בהן יין נסך: **איסורא דלעולם.** כלומר איבדתם על חנם: **אין להם טהרה.** מיין נסך הנבלע בהן משום דבליעי טובא: **מחפורת של צריף.** קרקע שחופרין משם צריף ובלע"ז אלו"ס ובלשון אשכנז בייס"א: **פרזק.** שם האיש: **רופילא.** שני למלך: **שחימי.** מקרקע שחמתית רוש"א בלע"ז: **פתוותא.** כלי חרס: **דבי מיכסי.** מקום (א) קרקעיתו קשה: **כסי.** כוסות של חרס ואין מכניסן לקיום אלא שותין בהם: **אי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון דכולי עלמא אסור.** דאיידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאם מים שלשה ימים וכדאמרן [ע"א]: **קוניא.** כלי חרס מלופה באבר וקורין פלומי"ד: **ירוקא אסור** (ב) **דמשום דמצריף.** שיש בו קרקע מחפורת של צריף ובלעי טפי: **קרטופני.** בקעים וסדקים: **דמצרפי ובלעי.** שיש בהן צריף ובלעי טפי:

דמדייתי

בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מר' אמי. נראה דאינו ר' יהודה נשיאה דשרא מישחא כי אותו בן בנו של רבינו הקדוש היה ואף בברייתא הוא נזכר (ג) ותני עלה ורבותינו התירו לינשא ובתוספתא (פ"ה) נמי גרס רבי יהודה התיר את השמן אלא אחריו היה ושמא בן בנו של ר' יהודה דגזר על השמן הוה ד) והוא ר' יהודה הנשיא דמועד קטן (דף יב:) דקאמר התם דאיסתפי מיא דאחיס קפילא ארמאה ושמע רב ה) (אסי) ואיקפיד: **קינסא.** פ"ה ולא דמי להחזירן בכבשן דהתם כיון שהוסקו מבחוץ עד שנשרה זפתן כבר נתלבן החרס אבל הכא כיון שמכניס האור מבפנים מיד זפתן נושר וכן הדין בחביות שלנו ומשמע לפירושו כי אם היה מסיקו מבפנים עד שאם היה זפת מבחוץ והיה נושר כי די בכך ואין נראה לרבינו אלחנן כי יש לחוש דלמא חס עליה דלמא פקעה דאף בשל חרס אמר פרק כל שעה (פסחים דף ל:) דלא נימלי לקדירות גומרי דחיים עלייהו דלמא פקעי כ"ש בחביות דחיים שלא ישרפו וכתב הרב ר' משה מקוצי דאע"ג דפסקינן הלכתא כמאן דאסר מ"מ לכפות החבית על האש אם האש גדול כל כך וחזק מבפנים שידו סולדת מבחוץ מותר וחשוב כמו הגעלה וענין הגעלה התיר ר"ת להגעיל חבית לטהר מיין נסך אם פתח אחד משוליה וזורק רותחין לתוכה ומהפך המים על שוליה אילך ואילך דאע"ג דבשאר איסורין לא סלקא הגעלה בהכי דאפילו עירוי מכלי ראשון ליכא הכא מ"מ איכא למימר ביין נסך דתשמישו בצונן שרי ומביא ראיה מדקאמר ר' יוסי לקמן בפ"ב (עה.) חולטן במי זיתים ובשאר איסורין לא מהניא חליטת מי זיתים ור"י אומר כי מלוה מן המובחר להגעיל כל נסר לבד ולזרוק עליה מאותו כלי עצמו שהוא רותח על האור ודי בכך אע"פ שפסקה הרתיחה כשמעבירה מן האור ויש משימין קערה בתוך מחבת על האש עד שהרתיחות עולות תוך הקערה ומאותה קערה מגעילין ובזה מסופק ר"י אם זה מועיל ככלי ראשון אם לאו ותלה הדבר להחמיר ואסר בהן להגעיל דחשיב ככלי שני ולענין מליגת תרנגולת נמי אסר דחשיב ליה ככלי ראשון: **והלכתא** כמאן דאסר. בכל התורה כולה אמר רבינא לקולא ורב אחא לחומרא והלכתא כרבינא לקולא כדאמרינן פרק (כל הבשר) [גיד הנשה] (חולין דף נג:) ° ולכך הוצרך לפסוק כאן כמאן דאסר: **שרא** למירמי ביה שיכרא. אומר ר"י דה"ה מים וכל שאר משקין לבד מיין: **כלי** נתר. אומר ר"י דתרי גווני נתר (ד) שעושין ממנו כלים וזה אינו אותו דפ"ק דשבת (דף טז.) דקאמר כלי נתר וכלי חרס טומאתן שוה ויש °עוד נתר שלישי שאין עושין ממנו כלים אלא מכבסין בו את הכלים והוא ששנינו (נדה דף סא:) אלא שבעה סמנין המעבירים את הכתם נתר כו': **כסי.** פרש"י כוסות של חרס ואין מכניסן לקיום אלא שותין בהן ואי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון ושני אסור דאיידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאם מים ג' ימים כדאמר לעיל ולפי זה נהגו העולם ליתן מים בכלי חרס חדש ולהשהות בו זמן גדול קודם שישתמשו בהם יין לפי שאם יגע בהם עובד כוכבים אח"כ לא יצטרך עירוי אבל קשה לר"ת מהא דאמר לקמן בפ"ב (דף עד:) מודה (ה) רבי בקנקנים שהן אסורין לפי שמכניסן לקיום הא לאו טעמא דמכניסן לקיום כמו בכלי חרס סגי בניגוב בעלמא כמו בגת ומחץ ומשפך והדחה בשאר כלים מועיל כמו ניגוב בגת כי גם ניגוב אינו להפליט רק להסיר הזוהמא שנדבק מבחוץ ואין סברא לומר כי בקנקנים נשתמש עובד כוכבים מים בתחלת תשמישו לכך פר"ת דמיירי הכא בכסי בין חדשים בין ישנים ושתה בהם עובד כוכבים יין כמה פעמים וה"פ הלכתא פעם ראשון ושני כלומר שתי הדחות במים אינם (ו) רוצים להכשירו שלישי מותר פי' דאז ודאי בהדחה שלישית נפלט הכל וכיוצא בדבר מצינו פרק התערובות (זבחים דף עט:) גבי חרסן של זב וזבה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור פירוש הוא כלי שהטילו בו הזב והזבה מימי רגלים וקאמר דמים ראשונים ושניים טמאים שמעורב בהם מי רגלים של זב אבל מים שלישיים טהורים וגם במדרש אסתר גבי ישנו עם אחד שא"ל המן לאחשורוש אם זבוב נופל לכוסו של אחד מהם זורקו ושותהו ואילו אדוני המלך נוגע בהם ו) חובטו בקרקע ולא עוד אלא שמדיח כוסו שלש פעמים ודוקא בכוסות של חרס אבל של עץ או של מתכת וזכוכית אין צריך להדיח רק פעם אחת מיהו בהרבה מקומות בתלמוד מצינו כוסות סתם שהם של מתכות וזכוכית ונכון להדיח שלש פעמים בכל הכלים: **קוניא.** פ"ה כלי חרס מלופה באבר פלומי"ן בלע"ז וקשה לר"ת ז) (דאמר בזבחים פרק קדשי קדשים) גבי מזבח מני סיד וקוניא ולא קאמר אבר שהוא לשון התלמוד כדאמר ח) פתילה של אבר וע"ק מי גרע חיפוי אבר מאם היה כולו ממנו וע"ק דאמר ירוקי אסירי משום דבלעי דמצריף ובשלנו איכא ירוקי ולא מצריף לכך פר"ת קוניא היתוך כלי זכוכית שלא נתבשל כל צרכו והוא מן החול כמו כלי חרס כדאמרינן פ"ק דשבת (דף טו:) הואיל ותחלת ברייתו מן החול שוינהו רבנן ככלי חרס כדאמרינן ואע"ג דכלי זכוכית שלם לא בלע הכא כיון דאין בו אלא חיפוי על החרס בלע וכן פירש הערוך:

שאינו

עין משפט נר מצוה

קן א מיי' פי"א מהלכות מ"א הלכה טז סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קלז סעיף ד:

קא ב ג ד מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף יד:

קב ה מיי' שם הלכה טז וסמג שם טור ש"ע י"ד סימן קלז סעיף ד:

קג ו ז (מיי') סמג שם טוש"ע י"ד סימן קלה סעיף ה:

קד ח ט י מיי' שם הל' יז וסמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף א:

קה כ מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם ס"ד:

קו ל מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף ו:

קז מ מיי' פ"ה מהלכות חמץ ומצה הלכה כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן תנא סעיף כג:

רבינו חננאל

ואסיקנא דציר או מורייס שורפין: **איבעיא** להו כולהו לכתחלה ופשטינן אפי' לכתחלה והני מילי שאינן מזופפין אבל מזופפין אסורין וא"ר יוחנן אם החזירן לכבשן כיון שנשר זפתן מותרין ואמר רב אשי לא תימא עד דנתרא זפתן כולו אלא אפילו רפאי מרפא דיו: קינסא פי' עץ ומפורש בפרק במה מדליקין ובפרק כל הבשר עכשיו אם הדליק עץ והשיר זפתן בעץ כגון אור דולק אסור. איבעיא להו מהו לתת לתוכן שכר רב נחמן ורב יהודה אסרי רבא ורבינא שרו וקיימא לן כרבא ורבינא: ירושל' אמר א) רבא כשהלך ר' עקיבא לזופרין שאלון ליה קנקנים של עובדי כוכבים במה הן טהרתן אמר להן מזו למדתי עליהם מה אם בשעה שאינן זפופות איתמר עליהם מותר בשעה שהן זפופות אלא שנתקלפו זפתן לא כל שכן וכשבאתי אצל חכמים אמרו לי על ידי זפת הן בולעות: פי' מאני דפקוסנא יש מי שאומר כלי עץ ארז והן תאשור ויש מי שאומר כלים מדובקים בפקסנא ובלשון ערב אלך: כלי נתר שנשתמשו בהן עובדי כוכבים יין אין להם טהרה עולמית והן כלי מחפורת של צריף יש מי שאומר כלים הנעשים מן אלשב אבל כובי דארמאי וחצבי שחמי דארמאי ופתוותא דבי מכסי פי' פתוותא כלי חרש שהם טפיחים ב) דברים שאין מוכנסין לקיום הן כלומר אין דרך בני אדם למלותן הכלים האלו ולהניחם באוצר עד זמן אלא לפי שעה נותנין בהן ושותין אבל אין מניחין בהן לשומרן עד זמן וכיון שהדבר כך משכשכן במים ומותרין. והלכתא כסי דאישתי בהו עובד כוכבים ועודן חדשים פעם ראשונה אם שתה בהן ישראל בראשונה ועובד כוכבים בשניה אסורין אבל שתה

רבינו חננאל (המשך)

בהן פעם ראשונה ושניה ובשלישית שתה בהן עובד כוכבים שוטפן במים ומותרין: אסיקנא דהני מאני דקוניא בין חיורי בין אוכמי בין ירוקי לענין חמץ בפסח כולהו אסירי ואע"ג דשיעי ולית בהו קרטופני

מסורת הש"ס

א) הני כלי פתוותא כצ"ל. ר"מ, ב) כתובות קז., ג) פסחים ל:, ד) [ועי' לקמן לה: רש"י במשנה ד"ה רבי ובית דינו וכו' ותוס' לקמן לו. בתוך ד"ה אשר וכו' במתני' כתב רשב"ם בשם רש"י וכו'], ה) [צ"ל אמי], ו) בס"א: נוגע בכוס של אחד מהם, ז) [צ"ל דבזבחים פרק איזהו מקומן נד.], ח) [סנהדרין נב.],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והלכתא כו' ולכך הוצרך כו'. וכן לקמן דף עה ע"ב: תוס' ד"ה כלי וכו' ויש עוד נתר שלישי. עיין תשובת הריב"ש סימן ל"ה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דבי וכו' שקרקעיתו: (ב) ד"ה ירוקא אסור משום כצ"ל ואות ד נמחק: (ג) תוס' ד"ה בעא וכו' ותני עלה. נ"ב בפ' מי שאחזו ד' עו: (ד) ד"ה כלי וכו' דתרי גווני נתר יש נתר שעושין ממנו: (ה) ד"ה כסי וכו' מודה ר"מ בקנקנים וכו' הא לאו טעמא דמכניסן לקיום בכלי חרס נמי סגי: (ו) בא"ד אינם מועילין להכשירן שלישי:

לעזי רש"י

אלו"ם. צריף.
בייס"א. צריץ (בגרמנית).
רוש"א. קרקע אדומה.
פלומי"ר. לצפות בעופרת.

מוסף רש"י

מאני דקוניא. כלי חרס שמחפין עליהם עופרת שקורין פלומבלי"ר בלע"ז (כתובות קז:). ושל חרס הוא וטוח באבר (פסחים ל:). **חיורא.** לפי שהעופרת מחליק את החרס ואינו מניחו לבלוע, אבל הירוקים מעורב צריף שקורין אלו"ס בתוך העופרת והוא עז ומחלחל את החרס ובולע (כתובות קז:). **ירוקא.** עשויין מקרקע שחופרים ממנה צריף אלו"ס בלע"ז והוא עז ובולע לעולם (פסחים ל:). **אסור.** לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך (כתובות קז:). **דשיעי.** שהן חלקים (פסחים ל:).

א) בירושלמי איתא ר' בא. ב) אולי צ"ל וכל הנך דברים הם כלים שאין מכניסן לקיום הן.

להו אנא חזינא להו דמדייתי וכיון דמדייתי ודאי בלעי ואסירי מ"ט התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי [א]דופנו לעולם מ"ש מיין נסך דדרש להו מרימר כולהו מאני דקוניא שרי וכ"ת חמץ דאורייתא יין נסך דרבנן והא כל [ב]דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון זה תשמישו בחמין וזה תשמישו בצונן ר"ע [ג]איקלע לגינזק בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות לא הוה בידיה קנקנים של עובדי כוכבים אסורין או מותרין לא הוה בידיה [ד]במה שימש משה כל שבעת ימי המלואים לא הוה בידיה אתא שאל בי מדרשא אמרי [א]הלכתא מתענין לשעות ואם השלים מתפלל תפלת תענית [ב]והלכתא קנקנים של עובדי כוכבים לאחר י"ב חדש מותרין במה שימש משה שבעת ימי המלואים בחלוק לבן רב כהנא מתני בחלוק לבן שאין בו אימרא: החרצנים והזגים של עובדי כוכבים וכו':

ת"ר החרצנים והזגים של עובדי כוכבים לחין אסורין יבשים מותרים הי נינהו לחין והי נינהו יבשין אמר רב יהודה אמר שמואל [ג]לחין כל י"ב חדש יבשים לאחר י"ב חדש אתמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ד]כשהן אסורין אפילו בהנאה כשהן מותרין אפילו באכילה א"ר זביד [ה]האי דורדיא דחמרא דארמאי בתר תריסר ירחי שתא שרי (א) אמר רב חביבא בריה דרבא [ו]הני גולפי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב חביבא [ה]הני

אבטא

דמדייתי. מזיעין דופניהם מבחוץ מחמת בליעותן: **התורה העידה.** דכתיב ישבר[ו] דאין לו טהרה אלא שבירה: **זה תשמישו בחמין.** לענין חמץ נשתמשו כל ימות השנה חמין ובלעי טפי: **לשעות.** כגון שקיבל עליו תענית משש שעות ולמעלה ומיהו לא טעם כלום מתחלה כל היום אבל לא לשם תענית נתכוין בראשונה: **לאחר שנים עשר חדש מותרין.** מיד בלי תיקון ואם רצה להשתמש קודם לכן ממלאן במים כדאמרן [לג.]: **משה.** לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב[ז] ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך והוא היה זר אצלן ועל פי הדבור שימש ולא הוזכרו[ח] בגדים: **אימרא.** שפה. יש אומר שלא יחשדוהו שמשם בה מתרומת המשכן ולאו מילתא שהרי כבר נגמרה המלאכה ובשעת עבודה מהיכן שקיל: **דורדיא.** שמרים:

אבטא

שאינו יוצא מידי דופנו לעולם. תימה נהדרינהו לכבשונות כדאמר פ' דם חטאת בזבחים (דף צו. ושם ד"ה אלא) גבי כלי חרס של מקדש ומשני לפי שאין עושין כבשונות בירושלים הא לאו הכי ע"י החזרה בכבשן יוצא ואור"ת דאין זה נחשב יוצא (ב) דאדרבה כלי אחר חשבינן ופנים חדשות באו לכאן וא"ת כיון דחשיב כלי אחר א"כ תנור וכירים יותץ דאמר רחמנא למה ליהדרינהו בכבשונות ואומר ר' שמשון משנ"ץ דודאי גבי קדרות של חרס דאין דרכן בהיסק כי מחזיר להו בכבשן שייך למימר אלו אחרים הם אבל תנור וכירים שאיסורן בא ע"י היסק אין יוצא בהחזרת אותן לכבשן (ג) ולא נקרא כלי אחר: **ר"ע איקלע לגינזק.** פרש"י בפרק קמא דתענית (דף יא:) דגרס מר עוקבא דחס ושלום שר"ע לא היה מסתפק ועוד כי היה לו לתלמוד להביאה בלשון ברייתא מיהו הא לא קשיא דהרבה מקומות מצינו שמזכיר מעשה בר"ע וכיוצא בו: **מתענין לשעות.** פ"ה כגון שקבל עליו תענית משש שעות ולמעלה אכן לא טעם כלום בו' שעות ראשונות אך לא לשם תענית נתכוין וכן משמע בפ"ק דתענית (דף יא:) על הך דמייתי התם דקאמר הא דאמרת מתענין לשעות הוא שלא טעם כלום כל אותו היום ופריך הא תענית מעליותא היא ומסיק לא צריכא דאימלך אימלוכי ונ"ל דמיירי נמי שקבל עליו מאתמול שאם לא יאכל למחר עד חצי היום יהיה בתענית עד שתחשך דאי לא קבליה כלל הא אמר שמואל בפ"ק דתענית (דף יב.) כל תענית שלא קבל עליו מבעוד יום לא שמיה תענית ואי יתיב דמי למפוחא דמלי זיקא ואין לפרש דשמואל אמר למילתיה לענין תפלת תענית אבל לענין תענית אפי' (ד) אכל מ"מ עלתה לו תענית דהא בהא תליא כדמסיק הכא הלכה מתענין לשעות והמתענה מתפלל תפלת תענית א"כ איכא למימר דמיירי נמי בדלא קבלה מאתמול כדמשמע לשון אימלך אימלוכי והא דבעי שמואל קבלה היינו לכתחלה ואי יתיב דמי למפוחא היינו שאינו מקבל עליו שכר תענית אלא נקרא חוטא על שציער עצמו ומ"מ נדרו נדר ובירושלמי דנדרים פ' קונם מפרש מתענין לשעות שאם אכל עד חצי היום יכול הוא לגמור בדעתו להתענות עד הלילה ועלתה לו תענית דקאמר התם ממילתיה דר' יוחנן אמר מתענין לשעות דא"ר יוחנן הריני בתענית עד דנחסל פירקי עד שתשלם פרשתי ממילתיה דר' יונה אמרה מתענין לשעות דר' יונה הלך לנור ושמע דדמך [ט] בריה דרבי יוסי הגלילי אע"ג דאכל גובנא ושתה מיא אסקיה בצום כל ההוא יומא משמע דחשיב מתענין לשעות אע"פ שאכל אחרי כן או קודם והא דפריך בפ"ק דתענית (שם) אהא דקאמר כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיה תענית מדרבי יוחנן דאמר אהא בתענית עד שאבא לביתי ולא קמשני היינו משום דמתענין לשעות דבלאו הכי משני שפיר דלאישתמוטי מבי נשיאה עבד ומה שאנו נוהגין להתענות עד צאת הכוכבים אע"ג דאמרי' בפ"ק דתענית כל תענית שלא שקעה עליו חמה אינו תענית משמע דבשקיעת חמה סגי [י] והוא ה' מילין קודם צאת הכוכבים לא מחתינן נפשין לספיקא ועוד דשמא לשון שקעה ר"ל שקעה לגמרי ומיהו המתענה בערב שבת אע"ג דפסקינן בעירובין (דף מא:) הלכה מתענה ומשלים א"צ לדקדק להמתין עד צאת הכוכבים מעשה בא לפני ר"ת באחד שעשה הרבה תעניות ולא קבלם מאתמול ואר"ת כי לא הפסיד תעניותיו כי מאחר שהיה בדעתו להתענות היינו גמר בלבו והוי בכלל נדיב לב דאמר [כ] דגמר בלבו אע"פ שלא הוציא בשפתיו והא דבעו שמואל ור' יוחנן קבלה היינו לכתחלה ועוד היה אור"ת כי אף לא גמר בלבו עד הלילה יכול להתענות ולהתפלל תפלת תענית ויצא ידי נדרו כאילו קבל מאתמול אך לא היה בידו ראייה ברורה על זה ומיהו מצוה מן המובחר לקבל מבעוד יום בתפלת המנחה ור"י היה רגיל כשהיה מתענה באחד בשבת לקבל תעניתו בשבת באלהי נצור: **במה שמש משה כל שבעת ימי המלואים.** פ"ה דמשה לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב לאהרן אחיך והוא היה זר אצלן וקשה למ"ד פרק טבול יום בזבחים (דף קא:) משה רבינו ע"ה כ"ג היה ונשתמש בכהונה גדולה מ' שנה ולפי זה היה צריך לשאול במה שמש כל מ' שנה ולא יוכל להשיב על זה בחלוק לבן שאין בו אימרא דלשון בכהונה גדולה משמע בח' בגדים ככ"ג וי"ל דשבעת ימי המלואים דוקא איבעיא (ה) שעדיין לא נתקדשו בגדי כהונה כדכתיב והזית על אהרן ועל בגדיו וגו' וה"ר יעקב מאורליינ"ש פירש דאפי' נתקדשו מ"מ כל ז' ימי המלואים שהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו היה נחשב כמו במה ואין בגדי כהונה בבמה כדאמר בפ"ב דזבחים (דף קיט:) ואין להקשות הלא אין חטאת קרב בבמה וחטאת מלואים קרבה שם דמצינן למימר הוראת שעה היתה כמו שריפתה דלא מצינו חטאת יחיד נשרפת אלא זו: **שאין בו אימרא.** כמו על הגם ועל האימרא דפ' האורג (שבת דף קה.) והוא מן הבגד ופעמים שאינו מן הבגד כמו אימראות של ארגמן דנגעים ולפיכך לא היה בו אימרא לפי שבזה היה ניכר יותר חדש דבעינן שלא נשתמש בו הדיוט ולפיכך עשאוהו משונה מאשר חלוקים והר"ר משה פירש שלא יאמרו אח"כ כשישמש אהרן שנמצא מום במשה ולכך עשהו בלא אימרא שידעו הכל שלא היה דבר המתקיים מה שהיה משמש וי"מ אימרא כמו עמרא לפי שבגדי כהונה היו כלאים קאמר שזה לא היה כלאים: **החרצנים והזגין.** בנזיר פרק ג' מינים (דף לד:) פליגי תנאי איזה נקרא חרצן ואיזה נקרא זג אם הקליפה או הגרעינין והתרגום מוכיח כר' יוסי [ל] דאמר זג הוא הקליפה דמתרגמינן מחרצנים ועד זג מפורצנין ועד עיצורין והקליפה החיצונה הנסחטת היא שראויה לעצור והניח ר' יוסי סימן לדבר במשנה זוג ועינבל כי הזוג הוא מבחוץ והעינבל מקשקש בתוכו וכן פעמון מתרגמינן זגא שהפעמון הוא החיצון שהעינבל בתוכו וכן סתם התלמוד קורא הפנימי חרצן עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן (חולין דף פג:) והגרעינין הוא הזרע: **דורדיא דארמאי.** פי' שמרים של עובדי כוכבים הר"ר אפרים היה אומר כי מסברא שמרים שנתייבשו בתנור מועיל להם כמו המתנה די"ב חדש ומתוך כך התיר פת של עובדי כוכבים שנחמץ בשמרי יין שנתייבשו בתנור ור"ת הקפיד עליו ואמר כי מה שמתיר התלמוד דורדיא לאחר י"ב חדש היינו לאחר שנתמדו במים כמו שרגילים העולם לעשות כדמוכח פרק המוכר פירות (ב"ב דף צו:) דקתני אחד שמרי יין כו' ומפרש רמא תלתא ואתא ד' כו' וכן פ' אלו עוברין (פסחים דף מב:) גבי תמד קאמר הא ברווקא הא בפורצני תמד שעושין משמרים קורא רווקא כי על שם השק שמשימין בו השמרים לתמדן נקרא כן כדאמרי' רווקי דארמאי וקודם שנתמדו השמרים נקראים בל' התלמוד שמרי' כי ההיא דפ' המפקיד (ב"מ דף מ:) דקאמר [מ] (הא) גולפי ושמריא ואחר שנתמדו נקראו דורדיא והנהו מיירי הכא להתירן לאחר י"ב חדשים דאיכא תרתי לטיבותא שכבר נתבטל טעמם במים וגם עבר עליהם י"ב חדש וכן פורצני נמי דשרי לאחר י"ב חדש הם החרצנים לאחר שנתמדו אבל שמרים שלא נתמדו אין שום דבר מועיל להתירן והעיסה שנתחמצה בהם קודם תמודם לעולם אסורה או בתוך י"ב חדש אף לאחר תמודם אסורים ואפי' באלף לא בטיל כיון דלטעמא עביד כדאמרינן [נ] (פסחים דף מד) הנח לשאור ותבלין דלטעמא עבידי ולא בטלי ואין להתיר וכתב ר"ת והמורה יורה כבן סורר ומורה ועלי יערה רוח הבורא ובתוספתא תניא שמרים שיבשו אסורים בהנאה:

אכטא

עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פ"א מהל' תעניות הלכה יג סמג עשין ג טור ש"ע א"ח סימן תקסב סעי' י:

קט ב מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה טו סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלה סעי' טז:

קי ג ד ה מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכג סעיף יד:

קיא ו מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף טז:

◆

רבינו חננאל

דכיון דמדייתי בלעי. והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם. ומקשינן מאי שנא מיין נסך דדריש מרימר קוניא בין אוכמי בין חיורי בין ירוקי שרו. וכי תימא חמץ בפסח דאורייתא יין נסך מדרבנן והא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא [תקון] אלא יין נסך תשמישו בצונן וסגי ליה בשכשוך: ר' עקיבא שאל כו' ואסיקנא הלכתא מתענין לשעות. כבר פירשנו במסכת תענית: וקנקנים של עובדי כוכבים לאחר י"ב חודש מותרין בקנקנים מזופתין שנשרה זיפתן. ואחרי כן נשתמש בהן עובד כוכבים ביין דפי' בתלמוד א"י א) אמרו חכמים על ידי זפת הן בולעות. ושאינן מזופתין ממלאן מים. ומערן שלשה ימים כו': ושימש משה רבינו בז' ימי המלואים בחלוק שאין עליו אימרא. פי' אימרא אל עלם: **ירושלמי** הורה ר' ירמיה באלין פתרייא רברבייא ממלאן מים ומערן מעת לעת ג' ימים ושרו. בתורת קנקנים של חרש שאינן מזופפות: ארמאי איתבר זיקיה וקיבליה ישראל לחמריה דידיה ואמרו רבנן ממלאהו (יין) מים ומערה מעת לעת ג' ימים ומותר. ר' ייסא אזל לצור חמא יתהון זפתין עובדי כוכבים זיקין זעירין וישראל זבנין להון ואסר להון. וכן ר' יצחק ור' מני אסרין: החרצנים והזגין של עובדי כוכבים אסורין [ואיסורן] איסור הנאה דברי ר' מאיר. וחכ"א לחים אסורין יבשים מותרין. ומפרש לחין בתוך י"ב חדש. יבשין לאחר י"ב חדש. אמר ר' יוחנן כשהן אסורין בתוך י"ב חודש אפי' בהנאה אסורין. לאחר י"ב חדש אפי' באכילה מותרין. א"ר זביד דורדי' דעובדי כוכבים בתר י"ב ירחי שתא שרי. וכן

א) בירושלמי לפנינו כאן בהלכה ד' איתא דר"ע היה רוצה ללמוד כן בק"ו דמה אם אינן זפותות מותרין בשנתקלפה זיפתן לא כ"ש אבל כשבא אצל חביריו אמרו דע"י זפת הן בולעות וצ"ע.

מסורת הש"ס

א) [בפסחים ל: איתא דופיו וכן בפרש"י ותוס' דהתם וכן העתיקו תוס' בזבחים צו. ד"ה אלא], ב) [פסחים ל: וש"נ], ג) תענית יא: ע"ש, ד) [עי' תוס' חגיגה ו: ד"ה מאי כ"מ ותוס' סנהדרין טו: ד"ה שור סיני], ה) האי. יעב"ץ, ו) [ויקרא ו], ז) [שמות כח], ח) בס"א נוסף: בו, ט) בירושלמי מ"ק פ' א"מ (ה"ז) הגי' בנו של ר' אבהו וריה"ג בודאי ט"ס עי' בסה"ד, י) [וע"ע תוס' מנחות כ: ד"ה נפסל], כ) [שבועות כו:], ל) [בנזיר לט. אמר רב יוסף כמאן מתרגם מפורצנין ועד עצירין כר' יוסי], מ) [צ"ל האיכא], נ) [לא נמצא שם רק בחולין ו. איתא שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי וכן בביצה לט: ע"ש],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' (אמר רב חביבא בריה דרבא הני גולפי וכו' שרי) תא"מ ונ"ב בתוס' בד"ה אבטא משמע דל"ג להך מימרא והרא"ש לא הביאה משמע נמי דלא גרסי' לה: (ב) תוס' ד"ה שאינו יוצא וכו' ואור"ת דאין זה נחשב יוצא מידי דופנו דכלי אחר חשבינן כצ"ל ותיבת דאדרבה נמחק: (ג) בא"ד ולא נקרא כלי אחר. נ"ב פי' אפי' לענין איסור לא חשיב כלי אחר וכל שכן לענין טומאה וכ"כ התוס' בפ' כל שעה סוף דף ל אבל בפרק דם חטאת משמע דס"ל דוקא היסק פנימי אין מועיל לתנור אבל אם היה מסיקו בפנים ובחוץ כעין תחלת עשייתו כשהיוצר עושהו נותנו בכבשן אפשר שזה היה מועיל וע"ש בד"ה אלא קדירות בדף צו: (ד) ד"ה מתענין וכו' אבל לענין תענית אפי' לא קבל מ"מ עלתה לו: (ה) ד"ה במה וכו' איבעיא להו שעדיין:

◆

מוסף רש"י

דמידייתי. פולטין המשקין מדופנן החיצון, ובלע"ז טרשטדט"ש, וכיון דמדייתי ודאי בלעי והואיל ובלעי שוב אינן פולטין, שהתורה העידה על כלי חרס שכיון שבלע אינו יוצא מידי דפיו לעולם, שהרי בכלי עץ ומתכות כתב לך ישטף, תעבירו באש, ומורק ושוטף, אבל בכלי חרס ישבר (פסחים ל:).